

КОЛЕДА

1. КОЛЕДА/ВЪВЕДЕНИЕ

Рождество Христово, също **Коледа, Божиц** или **Божич**, е един от най-големите християнски празници. На него християните честват раждането на Сина Божий **Иисус Христос**. Според Евангелието на Лука това е станало в град Витлеем, провинция Юдея.

Всички християни честват Рождество Христово, но при католиците и протестантите това е най-почитания празник. Също така празникът е един от 20-те църковни празници на България.

Коледа се отбелязва на 25 декември (по григорианския и новоюлиански календар) и на 6 януари от арменската църква.

На много места Коледа се нарича с различни имена, които вече почти не се използват поради различни причини. Така например Бъдни вечер се нарича още Малка Коледа или Бъдник. Тогава започват празниците за раждането на Бог и продължават три дена.

Вторият ден е Голяма Коледа или Божич – наименованието е запазено на много места в България и все още доста от старите хора го наричат така.

2. КОЛЕДА/БЪЛГАРИЯ

2.1. ТРАПЕЗАТА

- » Трапезата за Бъдни вечер се състои от постни ястия с нечетен брой, които са традиционни за страната – обичай, останал от миналото. Най-възрастният мъж в семейството трябва да каже молитва, да отчупи от обредната питка и да даде на присъстващите на масата членове на семейството, започвайки от най-възрастния. На някои места трябва да присъства и вино, но то задължително е червено, за да символизира кръвта на Иисус Христос.

2.2. БЪДНИКЪТ ЗА КОЛЕДА

Бъдникът е дебело дърво, често от дъб или круша, което се поставя в огнището в нощта срещу Коледа(и по него се гадае дали следващата година ще е плодородна – ако огънят е буен и пръска много искри, значи ще е).

Избирането и подготовката на бъдника е задача за стопанина на къщата – той трябва да го донесе на рамо, за да не докосва земята, да го подготви и запали. На сутринта огънят трябва да се загаси с вино.

2.3. ПРАСЕТО ЗА КОЛЕДА

След четиридесетдневния пост преди Коледа, на 25 декември се коли прасе за празничната трапеза, което предварително е било уговявано. В днешно време свинското месо може да се купи и от магазина, но в някои села все още се колят и готвят специално отглеждани прасета.

Навремето наистина това е било истинска мечта, особено след постите, тъй като тогава основната храна е била хлябът.

2.4. КОЛЕДУВАНЕ

Коледуването задължително включва посещение на коледари и се извършва между Бъдни вечер и сутринта на Коледа.

Останало от древните езически вярвания е, че коледарите имат силата да гонят зли сили (таласъми, вампири, караконджули) от къщите и затова ги обикалят в тъмната част на денонощието.

Песните на коледарите са за здраве и берекет, а стопаните ги посрещат и даряват. Обичайно е домакините да ги даряват с т. нар. „колаче“. Това е тестено изделие, което се прави от брашно и се оформя като кръг с дупка по средата.

Традиционните дрехи на коледарите включват топли и дебели ямурлуци – дрехи, произвеждани ръчно от вълна и козина по отдавна забравена технология, които в миналото са били традиционни дрехи и за пастири и овчари.

2.4. ПОДАРЪЦИ

Дядо Коледа (също **Дядо Мраз**), още известен по света като **Св. Николай** или **Крис Крингъл**, е митологична и историческа личност, чието име се свързва с носенето на подаръците на децата на Рождество Христово. Той е изобразяван като пълничък старец с дълга бяла брада, облечен в червено и бяло.

Първообразът на добрия старец може да се търси в лицето на Св. Николай, роден и живял през III–IV в. във византийската провинция Кападокия (дн. Турция). Той става епископ много млад и се проявява като щедър и отдаден на църквата човек. Той дарява богатството си на бедните и онеправданите и в негова чест се разменят подаръци на Коледа.

Според легендата Дядо Коледа живее на Северния полюс или в Лапландия заедно с елфи и джуджета, които помагат за изработването на подаръците за децата. Всяка година той носи подаръци на послушните деца с помощта на вълшебна летяща шейна, теглена от елените Дашер, Дансер, Прансер, Виксен, Комет, Кюпид, Донер, Блитцен и Рудолф.

3. КОЛЕДА/ПО СВЕТА

- ❑ В Австралия Коледа се празнува при 40°C и съвпада с летните отпуски и лятната ваканция. Австралийците обичат да бодърстват в празничната нощ на свещи и факли в градината.
- ❑ В Бангладеш мъжете по Коледа засаждат в близост до къщите си и до църквата. Малко преди Коледа те накланят листата им, така че да се образува дъга.
- ❑ В Австрия се ражда коледната песен „Тиха нощ, свята нощ“, изпълнена за пръв път от църквата „Св. Никола“ в Обендорф през 1818г.
- ❑ На Бахамските острови чествания, наречени Junkanoo, се провеждат на 26 декември и 1 януари. Между 2ч. През нощта и сутринта огромен парад радва стотици хора с музика, танци, най-различни костюми.
- ❑ В Африка Коледа се празнува предимно от малки и големи християнски области – има приблизително 350 млн. християни на континента.

4. КОЛЕДА/ПЕСНИ

- ☐ „Тиха нощ, свята нощ“, ц. „Св. Никола“;
- ☐ „Jingle bells“;
- ☐ „Коледари славят млада бога“, народна песен;
- ☐ „Коладе, ладе“, народна песен;
- ☐ „Коледна елха“;
- ☐ „Здрава, здрава годинчица“, народна песен;
- ☐ „Станенине, господине“, народна песен;
- ☐ „Стани ми, стани, нине“, народна песен;
- ☐ „С червените ботушки“;
- ☐ „Отново е коледа“ и др.

Източници:

https://bg.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D0%BE%D0%B6%D0%B4%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE_%D0%A5%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%BE;

https://bg.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D1%8F%D0%B4%D0%BE_%D0%9A%D0%BE%D0%BB%D0%B5%D0%B4%D0%B0;

<https://www.vivus.bg/blog/koleda-traditsii-i-obichai-v-bulgaria;>

<https://www.nationalgeographic.bg/a/istoriyata-na-koleda;>

[https://www.youtube.com/watch?v=sWOMCwJ4FWU.](https://www.youtube.com/watch?v=sWOMCwJ4FWU)

БЛАГОДАРЯ ЗА ВНИМАНИЕТО!

Иван Стоилов,
3.12.2021г./5.12.2021г.